

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 160 din. Inserirati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Naša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

„Naša Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštne proste. Telefon interurban št. 113.

51. številka.

MARIBOR, dne 24. junija 1925.

Letnik I.

Vprašanje kolonij.

Ko so nedavno v francoski zbornici neki poslanci interpelirali vlado radi izgub v bojih z Marokanci ter zahtevali o tem točno pojasnilo, je minister res naštel človeške žrtve, a je pri tem sposebnim povdarkom naglasil, da je od toliko in toliko mrtvih in ranjenih velika večina kolonistov-Afrikancev, in le majhen del domačih francoskih vojakov. Interpelanti so se s tem odgovorom zadovoljili in v splošnem se ves čas, kar trajajo boji z Marokanci, opaža, da je francoska javnost prav zadovoljna, da pada v teh bojih le večina vojakov iz kolonij in tujski legijonarji. Navesti bi se dalo še mnogo primerov, da je človeški material iz Afrike, Azije itd. v kulturnih državah kulturne Evrope na zelo nizkem kurzu in da se javnost mnogokrat celo veseli, če pri raznih političnih zapletljajih ginejo Afrikanci in Azijati.

Države, ki imajo kolonij, so navadile svoje državljane, da brez pomislekov in brez vsakega očitanja vesti živijo na račun kruto izkoriščanih domačinov kolonij ter prav malo mislijo na to, da so to tudi ljudje. Kar dajo vlade v takih državah domačemu delavstvu, to desetero pomnoženo izprešajo iz delovnega ljudstva v kolonijah. Razne kulturne evropske vlade pa očitno veliko premalo računajo z dejstvom, da so tudi Afrikanci in Azijati ljudje s polnim zavedanjem svojih pravic in pa krivici, ki se jim godijo. Ko so Francozi in Angleži med svetovno vojno na evropskih bojiščih žrtvovali velikansko število Afrikancev in Azijatov, gotovo niso mislili na to, da so oni črni in žolti ljudje, ki so ostali živi, v tem času na svojem obzorju mnogo pridobili in da bodo Evropejci prej ko prej drago plačali svojo kolonijalno politiko.

Dan obračuna in plačila se približuje s silno urnimi koraki. Na eni strani se strašno zatirani in teptani narodi Azije in Afrike na razne načine borijo za svoje pravice: eni politično, drugi vojaško, kakor so se od svojih tlačiteljev prav dobro naučili, tretji dajo, kot n. pr. Kitajci zdaj pa zdaj v uporih duška prevelikemu ogorčenju itd. Na drugi strani pa počenajo tudi evropske sile druga proti drugi v tekmih in zavisti kolonijalnih »uspehov« stvari, ki niso samo nečastne, ampak tudi pogubonosne za domovino — Evropo. Ves, resnično človeško čuteči in pravični svet se strinja s tem, da mora prenehati kolonijalno gospodarstvo.

Če bi se nemiri na Kitajskem razvili v to, kar se v Evropi razume pod »žolto nevarnostjo«, bi nudila Evropa prav žalostno sliko. Prvič so zelo različni interesi velikih evropskih držav, drugič kolonijalne trupe ne bi bile več tako uporabne in pokorne kot med svetovno vojno — in tretjič — velesile ne bi mogle mobilizirati ne malih držav in ne svojega delovnega ljudstva. Svet se vprašuje: Kaj pomeni okroglo 60.000 tujih podjetnikov v morju 400 milijonskega kitajskega naroda? Kje je pravica, ko desetisoči tujcev brezmejno izkoriščajo stotisoče kitajskih domačinov?

Francoska uprava v afriških pokrajinah ali bolje rečeno — francosko gospodarsko izkoriščanje Afrikancev se izvaja na načine, ki se ostro obsojajo tudi od takih Evropejcev, ki od doma niso navajeni na posebno človekoljubno upravo. Kot francoski kolonisti prihajajo v Afriko bivši podčastniki, skrahirani mali trgovci iz Pariza in drugih francoskih mest, branjevci, postopači in odsluženi kaznjenci, ker lahko brez vsake omejitve po ceni kupijo zemljo, kar je domačinom zabranjeno, in se bavijo z izvažanjem žita, vina, volne, mesa, tobaka itd. ter so jim Arabci pri tem še prav poceni samo nosači in delavci. Francoski kolonisti dobijo železne pluge, arabski seljaki pa orjejo z lesenimi.

Na kulturnem polju ni niti malo bolje. Učni zavodi sprejemajo samo malo in omejeno število domačinov, vse drugo pa zasedejo kolonisti. Za Arabce so sicer neke avtonomne šole, a s spričevali teh šol ne morejo domačini postati niti uradni sluge. Pri tem se pa ne more reči, da Arabci niso željni prosvete. Želja po prosveti in kulturi je velika, a pod tujo oblastjo je neutešena.

Francoska vojska nastopa kot v vojno-zasedenem ozemlju in večkrat na leto se nalašč prirejajo veliki vojaški manevri, da domačini ja vidijo, kdo je gospodar. Med vojno so Francozi veliko število domačinov preko določenega vojaškega staleža odvlekli na fronte najprej kot delavce, potem so jim pa naprtili puške. Ob celi severno-afriški obali so bili pa domačini preganjani kot sumljivci, češ, da oskrbujejo nemške podmornice z bencinom in s hrano, kar so pa v resnici, in sicer prav očitno delali Španjolci.

V stoletih francoskega gospodarstva v Afriki so vsa domača plemena, pa naj si bodo Beduini, Felahi, Kalibali, Berberi, Arabci iz Tunizije, Alžira, Arane in Maroka in vsi stanoviti, ne samo v stiskah, ampak tudi v vednem poniževanju. V tem se udeležujejo posamezni kolonisti in kolonijanske oblasti po svoji mili volji. V kolikor jih gospodarsko in socialno ne stiskajo, v toliko pa

žalijo svete čute ljudstva. Tako okrog največjih alžirskih džamij postavljajo javna stranišča za Evropejce. — Naravno je, da se ob takih znakih tuje uprave kopiči strašno sovraštvo do tujcev. Začetkom 19. stoletja je dvignil Abd-el-Kader Arabce proti Evropejcem, sedaj pa je Abd-el-Krim, ki je dolgo prosil in protestiral, predno je zamahnil proti Španjolcem in sedaj tudi proti Francozom. Upor proti Francozom je v glavnem povzročila že kolonijalna politika prejšnje francoske vlade, sedanji francoski vladinovi pa imajo na vsak način veliko krivdo kot ljudje. Dokler so bili v opoziciji, so tudi v kolonijah za domačine napovedovali boljše čase, a niso od tega v enem celem letu izpolnili in uresničili niti betvice. Njih krivda v človečanskem oziru je pa velika tudi v tem, da imajo doma Ligo za človečanske pravice, da so njeni člani, a niso sebi kot članom vlade, ki trpi strašne zločine v Afriki, poslali še nobenega protesta. Nasprotno je gotovemu delu francoske javnosti popolnoma prav, da se na marokanskih bojiščih poskušajo novi strupeni plini in nove vrste municije. To jim seveda ne bo več dolgo po volji, ker se žrtve bojev ne

bodo omejile samo na vojake iz kolonij in na tujske legijonarje, ampak bodo posegle tudi po pravih in čisto-krvnih sinovih Francije.

Vladam ali državam, ki poznajo pravico samo doma ter vodijo svojo kolonijalno politiko v največjem nasprotju s človečanskimi načeli, so pri vseh neprilikah, ki jih imajo s kolonijami, vedno na jeziku obtožbe proti Rusiji, češ, da ona neti in podpira upore Azijatov in Afrikancev. Te obtožbe pa nimajo podlage. Rusija prvič sama nima kolonij, drugič pa podjarmljenim narodom zadostujejo gesla o narodni pravici in svobodi, pa naj pridejo odkoderkoli. Da današnja Rusija zastopa načelo: »Azija Azijcem!« »Afrika Afrikancem!«, »Evropa Evropejcem!« je samo slučaj, gotovo je pa to, da dokler se ta načela dosledno in pravično ne izvedejo, ne bo niti miru, niti pravih človečanskih pravic. S koncem tekme in lova za profiti in uspehi v tujem svetu, bi prestali najtežji spori med evropskimi državami — in Evropa bi se lahko rešila in obnovila kot unija evropskih držav ali Pan-Evropa.

Zanimivosti iz skupščine.

Naj sledi nekaj značilnih zanimivosti iz zadnjih skupščinskih debat:

Zdravstvenemu ministrstvu je vladna večina v veliki naglici in prav površno izglasovala zaupnico, ker se je zavedala, da vsled odsotnosti mnogih svojih poslancev nima kvoruma. Ko je na prihodnji seji poslanec dr. Zanič zahteval besedo, da ugotovi napačnost zapisnika in kršitev pravilnika, je odvrnil skupščinski predsednik dr. Subotič: »Besedo vam že dam, a samo za pet minut.«

Dr. Zanič: »Seveda, za govore samo pet minut, na skupščinske seje pa čakamo vedno najmanj po pol ure, včasih pa tudi po več ur.«

Med govorom poslanca dr. Kulovca (Jugoslov. klub) proti nujnosti predloga o carinskih tarifih dela minister dr. Žerjav vedno medklice. Govornik ugotavlja, da predloga nobeden od poslancev ni dobil v roke, pač pa so ga dobile banke.

Dr. Žerjav: »Katera banka?«

Dr. Kulovec: »Jadranska banka. Vaše srce je itak že več let pri tej banki.«

Poslanec Zebot: »Škoda, da ni več Agromerkurja.«

Poslanec dr. Šečerov (Davidovičev): »Nujno razpravljanje o tako važnih stvareh je proti temeljem parlamentarizma. To ni več parlament, ampak glasovalna mašina za sprejemanje vladnih naredb.«

Predsednik Subotič: »Ne žalite z neparlamentarnimi izrazi skupščine!«

Dr. Šečerov: »Jaz konstatiram samo dejstva in torej ne želim.«

Pri razpravi o dvanajstih povdarja hrvatski zajedničar dr. Krajač: »Tu gre za življenje in smrt našega naroda, za našo finalno in gospodarsko sposobnost. Pri tako važni zadevi imamo pač pravico spoznati vsaj 24 ur poprej stavljene predloge. Izgleda, da nismo državljani ene in iste vrste. Sploh se o predlogu ne more normalno debatirati, ker je polovica naroda pod obznano. To je ono, kar izpodjeda korenine normalnemu gospodarskemu razvoju. Obznana ubija kredit naše države na zunaj.«

Zemljoradnik Moskovljevič: »Radikalna vlada ne prestanda onemogoča prisostvovanje Hrvatov v skupščini. Vprašanje verifikacije se odlaga, da bi vlada lahko opravičila nujnost teh dvanajstih in da nam ne bi predložila budgeta.«

Bosanski poslanec Ajanovič: »Dobi se utis, da je pri vladi nastala prava manija za nujnost. Že sedem let je radikalna stranka skoraj neprestano na upravi, a še ni spravila nobenega perečega — ne socialnega, ne kulturnega in ne gospodarskega vprašanja z dnevnega reda. Nujnost rabi samo za to, da izigra osnovne parlamentarne pravice in da poslanec s tako hitrim delom tehnično onemogoči proučevanje in kritiko svojih predlogov.«

Radikalni poslanci prekinejo govornika z medklici: »Narod zahteva nujnost! Mi imamo v ministre zaupanje!«

Ajanovič: »Žalostno, da se ima v tako važnih stvarih popolno in brezpogojno zaupanje. Narodni denar se meče v vodo, ko se noče s pomočjo rednega budgeta gospodariti. Vlada beži od skupščine, ker nima dovolj poguma, da bi stopila pred njo, odkrila svoje karte ter tako zahtevala zaupanje.«

Poslanec Kremžar (Jugoslov. klub) vprašuje, kakšni stvarni predlogi so vodili finančnega ministra, da zahteva za svoj predlog o dvanajstih nujnost. »Povod bi bil, če bi bilo do 1. avgusta še samo dva dni časa. Imamo pa še šest tednov. Kaki razlogi so bili tedaj merodajni: mogoče igre minister na počitnice. Stvarnega razloga nima. Pač pa je njegova stara praksa, da se namesto redneora proračuna poslužuje dvanajstin. To je škodljivo gospodarstvo. Pa tudi parlamentarizem zahteva, da se z dvanajstinami preneha. Ker je poslanecem pri dvanajstih vsaj deloma mogoče še kontrolirati delo vlade in državnega gospodarstva, zato zahteva fin. minister za dvanajstine nujnost, da se odtegne še tej kontroli. S tako politiko dokazuje vlada, da ne stoji več na parlamentarnih tleh, ampak na tleh, o katerih je pred enim tednom govoril dr. Ninčič, da se proti njim bori ves civilizirani svet. Mislim, da je na boljševiski svet. Pri nas vlada diktatura. En del kapitalistične buržuazije vlada nad ogromno večino. Ali ni to diktatura najhujše vrste? — Vlada pa pripravlja vzporedno s tem nasilen zakon, ter hoče po 27. juniju, ko poteče rok za verifikacijo HSS, poslati poslance domov —«

Dr. Žerjav: »Kakor vi lani!« —

Posl. Kremžar: »Gospod minister Žerjav pravi, da je naša vlada tako delala. Ugotavljam, da je tedaj parlament z malimi presledki delal in da je vlada v tistih par mesecih pripravila mnogo koristnih zakonov. Ta vlada, kateri pripada minister Žerjav, je pred avgustom lanskega leta po celi državi uganjala teror —«

Dr. Žerjav: »Kakšen neki?«

Posl. Kremžar: »Pokalo je po celi državi — — — (neki medklic — Trbovlje!) Da, v Trbovljah in drugod —«

Dr. Žerjav: »Kdo je tam streljal na orjunaše?«

Posl. Kremžar: »Vprašam ministra, kdo je organiziral orjuno. Moralni krivci sedijo tukaj! — V tej zbornici gospodje na desnici niso hoteli poslušati naših razlogov. Opozoriti moram na to, kam bo to vedlo. Stranka jim je več kot država, politika več kot ljudstvo. Pred tremi meseci so glasovali za nujnost dvanajstin, ki so uvedle strašne nove davke. Ljudstvo gospodarsko gine in propada. Davek na ročno delo znaša ne 2, ampak 7 odstot. Ta davek bodo morale plačevati tudi dojljke. (Živahni medklici). Vladni gospodje mislijo, mi smo država, za nami pa naj pride potop. Potop bo prišel, pa bo odnesel finančnega ministra. Danes sem čital, da stoji finančni minister pred padcem. Če je to res, pozdravljam to novico. Padec je nujen, dvanajstine pa niso nujne.«

Politične vesti.

Verifikacija hrvatskih mandatov v odboru. V ponedeljek popoldne se je izvršila verifikacija preostalih hrvatskih mandatov v verifikacijskem odboru. Sestane verifikacijskega odbora so hoteli preprečiti samostojni demokrati z enim delom radikalov ter so intrigirali, da bi bila istočasno sklicana tudi skupščinska seja. Energični nastop opozicije je pa to nakano preprečil. Na seji verifikacijskega odbora je poročevalec radikal Leovac stavil predlog, naj se mandati verificirajo, kar

je bilo enoglasno sprejeto. Od verifikacije so izvzeti 3 mandati, katerih nosilci Bačinič, dr. Kežman in Došen niso podali poverilnic, ker se nahajajo v inozemstvu. Radikal Leovac je v svojem govoru tudi izjavil: »Na podlagi poročila verifikacijskega odbora smatramo, da ni razloga, da bi dvomili o izjavah predstavnikov HSS in želimo videti tudi zato brate Hrvate v naši skupni hiši pri čvrstem sodelovanju in ureditvi razmer za našo skupno bodočnost. Imamo čast predlagati narodni skupščini, da se vsi sporni mandati HSS verificirajo.« — Iskrenost tega bo pa dokazana le tedaj, če se verifikacija sedaj ne bo zavlačevala v skupščini.

Pomoč slovenskim oškodovancem po nevihti. V ponedeljek je vložil Jugoslovanski klub sledeči nujni predlog: »Predsedništvu narodne skupščine! 18. junija 1925 je zadelo dolino Žiri—Škofjaloka, Žiri—Rovte huda vremenska katastrofa. Cela povodenj, kakor je ugotovljeno po poročilih, je porušila nad 18 mostov, več poslopij, podrli električno tramo na Fužinah in uničila njive, travnike in vrtove. Škoda je ogromna. Prebivalci teh krajev so potrebni nujne pomoči. Da prizadetim za prvo silo pomagamo, stavimo naslednji nujni zakonski predlog: Zakonski predlog o nujni pomoči poškodovanim po poplavi Žiri—Škofjaloka, Žiri—Rovte, okraj Kranjin Logatec. Člen 1. Kot nujno pomoč oškodovanim po poplavi dne 18. junija 1925 v okraju Žiri—Škofjaloka, Žiri—Rovte, okraji Kranj in Logatec, se dovoljuje izreden kredit 8.000.000 din. Člen 2. Finančnemu ministru se naroča, da ta kredit takoj otvori in stavi notranjemu ministru na razpolago. Člen 3. Ta zakon stopi v veljavo, čim ga podpiše kralj in dobi obvezno moč, čim se objavi v »Službenih Novinah.« V smislu člena 61 poslovnika narodne skupščine zahtevamo, da se ta zakonski predlog priglasi za nujnega.« Nujnost tega predloga se je sprejela in finančni minister je izjavil, da je določil kot prvo pomoč pol milijona dinarjev. — Minister dr. Žerjav bi rad predstavil to pomoč kot svoje delo in je v skupščini pravil, da se je »še šest dni trudil za to stvar.« — Koliko je na njegovem »trudu«, se pa vidi iz tega, da se nesreča ni pripetila šest, ampak samo dobre tri dni pred ponedeljkom.

Vlada proti nujnosti izplačil zaostanka uradništvu. Ko kaže vlada toliko nujnosti in se govori že o »manjji nujnosti«, je opozicija stavila predlog, naj skupščina prizna tudi nujnost izplačila zaostankov na prejemkih, ki jih finančni minister dolguje uradništvu. Poslanec dr. Bazala je ta predlog utemeljeval, v lepem govoru orisal bedo uradništva in apeliral na vlado in parlament, da nujnost sprejme. Vlada večina pa tega ni sprejela. Predsednik predloga ni dal na poimensko glasovanje, da bi se ugotovilo, kateri poslanci glasujejo proti predlogu. Večina je glasovala proti. Nato so nastala obširna medsebojna pojasnjevanja radi kršitve poslovnika, ker se je k besedi oglašilo še več poslancev, pa jim predsednik ni dal besede. — Predsednika finančnega odbora so obiskali delegati glavnega saveza uradnikov ter zahtevali, da se uradnikom izplača razlika od oktobra 1923 do maja 1924. — Predsednik je obljubil, da bo to stvar premislil, prej je pa kot član vladne večine glasoval proti.

O tisočletnici hrvatskega kraljestva piše med drugim »Obzor«: Če bi bil v Beogradu na vladi kak pravi državnik, on bi takoj uvidel, da je ravno ta tisočletnica najboljša prilika, da se uvede notranji mir in zadovolji Hrvate v upravičenih zahtevah. Če bi imeli v Beogradu smisel za to državo in za to kraljevino, ki se naziva in bi tudi morala biti kraljevina Srbov in kraljevina Hrvatov, bi vlada vse storila, da se kralj Aleksander krona za hrvatskega kralja na Duvanjskem polju, vlada bi to proslavo proglasila ne samo za narodno hrvatsko, ampak za splošno državno in bi celemu svetu razglasila, da so južni Slovani že pred tisoč leti vstopili v kulturni krog in da ta država na Balkanu nima svojih pravic kot zmagovalac arivistov, ampak kot staro-naseljenec. In ko bi Hrvati videli, da so v Beogradu ne samo z besedami, ampak z deli širokogrudni in da sta jim Tomislav in Zvonimir istotako draga, kot Dušan ali Lazar in da je zavedna misel srbska enaka z zavedno mislijo hrvatsko, gotovo bi Hrvati brez premišljanja v polnem navdušenju podali roke in naš notranji problem bi bil rešen. Tisočletnica bi lahko bila vstajenje hrvatskega kraljestva pod narodno dinastijo. Bojimo se pa, da ne bo tako, kajti kdo bi mogel na primer pričakovati, da bi prosvetni minister Pribičević v svojem resoru izvedel proslavo tako, kakor bi bila za mladino potrebna in koristna.

Kako in zakaj so prišli hrvatski seljaki na Pribičevićev shod? Izvirni dopisi iz Siska in okolice po raznih listih odkrivajo zelo zanimivo agitacijo za Pribičevićev shod med hrvatskim seljaštvom. Poleg glavnih soudeležencev shoda, policijskih in upravnih uradnikov, orjunašev in študentov ter drugih znanih pristašev samostojno-demokratske politike, se je zbralo tudi nekaj seljakov, ki so pa vsi s svojim obnašanjem in s svojimi besedami pokazali, da so se na poseben način znašli na tem shodu in v tej družbi. Nekateri so prišli v gručah in so se takoj početkom shoda tako razpostavili, da jih je moral videti oblastni činitelj iz domačega kraja. Ko so videli, da jih je res opazil in da imajo razne priče svoje soudeležbe pri shodu, so se pa pomikali vedno bolj v ozadje in nazadnje so se razgubili. Drugi so zopet prinesli s seboj zastavo in ko so se dovolj pokazali ter oddali zastavo v prave roke, so tudi zapustili »sijajno manifestacijo«. Našli so se tudi taki, ki so prostodušno odgovarjali na vprašanja po svojem prihodu. Na vprašanje: kako da so tu, odgovarja »odlično« seljaški Pribičevićev pristaš iz Martinske vasi: »Znajo gospon, rekli su mi na kotarski oblasti, da ak bum išel z nimi, nebum sedel, a znate — imam šest meseci. Od svih nas kaj smo iz vasi došli, nema ni jedan manje od tri meseca.« — Drugi zopet razloži, da bi rad dobil nazaj odvzeto lovsko puško, a so mu rekli, da jo dobi le tedaj, če bo »išel z nimi«. — Podobnih motivov »manifestacije« za Pribičevića med hrvatskim seljaštvom je še cela vrsta in Pribičević, če ostane še nekaj časa na vladi, si lahko takih manifestacij še več privoščiti, seveda le tedaj, če seljaki res ne bodo sedeli in če dobijo puške itd.

Po svetu.

Papež proti fašistovskemu nasilju. Ob sprejemu božjepotnikov iz Peruggije, je papež v svojem govoru

ostro obsodil nasilja, ki se vršijo v Italiji. Med drugim je rekel, da nasilja niso človečanska, ne krščanska in ne italijanska. Po njegovem mnenju bi vsako nasilje že davno prenehalo, če bi se proti krivcem postopalo po zakonu. Italijanski opozicionálni listi močno podčrtavajo te papeževe besede. »Osservatore Romano« prinaša daljši komentar, navaja najrazličnejša fašistovska nasilja ter opisuje tudi zadnje fašistovske izgrede proti katoliškim študentom v Pisi. List poziva vlado, naj fašistom prepove izzivanje nasilja, odnosno, naj se odloči, ali je fašistovka, ali pa italijanska.

Konsolidiranje vojnih dolgov. Francija namerava v kratkem odposlati v Ameriko komisijo, da uredi odplačevanje francoskega vojnega dolga, ki znaša 4 milijarde dolarjev. Čehoslovaška namerava pričeti z odplačevanjem svojega dolga v znesku 125 milijonov dolarjev. Italija se je že pričela pogajati z ameriško vlado, belgijska vlada je pa že imenovala komisijo za ureditev dolgov. Amerikanski opomin je torej pri vseh zapadnih državah našel odmev in vprašanje njihovih vojnih dolgov se bo kmalu uredilo. Ameriška komisija za izterjatev dolgov je pripravljena tem državam priznati dolgoleten moratorij in izplačevanje v dolgih obrokih. Zmanjšanje dolga ali obrestne mere se ne bo dovolilo. Naša država se samoumevno še ni zganila ter bo čakala tako dolgo, dokler ne bode prisiljena, da to vprašanje uredi. Seveda, potem ne bode Amerika tako prizanesljiva in odplačilni pogoji bodo potem sigurno težji.

Pred skupnim nastopom Špancev in Francozov v Maroku. Skoro cel mesec dni že trajajo francosko-španska pogajanja o skupnem nastopu proti nevarnemu Abd-el-Krimu v Maroku. Zadnja poročila iz Madrida ugotavljajo, da se je slednjič dosegel sporazum med obeh državama in da se bo pričela te dni blokada Maroka, da se tako prepreči tihotapljenje z orožjem, katerega so dobivali Rifanci iz Anglije. Po porazih Špancev in Francozov v Maroku bi bil vsakdo pričakoval, da se bosta obe državi hitro zvezali ter skupno zavili Abd-el-Krimu vrat. Toda vkljub nevarnemu položaju je do sporazuma težko prišlo, ker se Španci zavedajo, da bo ves dobiček od nove vojne vtaknila v žep Francija, ki si bo prisvojila bogati Maroko, Špancev pa prepustila gorati Rif — domovje najbolj fanatičnih gorskih plemen, kjer so se dosedaj pričenjali še vsi upori proti španskim oblastem. Pa tudi iz Rifa utegnejo nekoč Francozi Špance izriniti. Zato so se pogajanja v Madridu tako dolgo zavlačevala in le skrajna nevarnost je prisilila Špance, da so pristali na francoske predloge. Vendar pa se glede najvažnejšega vprašanja v skupnem poveljstvu, katerega so samoumevno zahtevali Francozi zase, ni dosegel sporazum in obe vojski bode ta nastopali vsaka na svojem teritoriju ločeno.

Podrobnosti poleta na severni tečaj. O Amundsenovem srečnem povratku se obširno razpravlja po časopisu in naglašajo se zlasti znanstveni rezultati te ekspedicije. Polet proti tečaju ni uspel tako lahko, kot so si ga prvotno predstavljali. Dasi so se raziskovalci vrnili zdravi, se opaža na njih posledice težkih bojev z naravo; le s skrajnim naporom so se rešili sigurne smrti. Na celem potu so se morali boriti z nepredvidenimi zaprekami. Prve ure poleta so opazovali krasne prirodne pojave, kakor jih človeško oko še ni zrlo. Kasneje jih je zajela megla, kateri so se izognili le tako, da so se dvignili do višini 5 tisoč metrov. Leteli so s hitrostjo 150 km na uro, vendar te hitrosti radi megle niso mogli preračunati, dasi bi bilo to zanje velike važnosti. Ko so slednjič ugledali megle prosto področje, so se spustili v ozek vodni žleb med ledenimi gorami, da preračunijo dolžino preletelega pota. Tu so jim letala zamrznila. Po večdnem naporu so osvobodili eno letalo, drugo so pa morali pustiti v ledu. Velike težave jim je delala tudi naprava vzletišča, ker niso na vodi niti na ledu mogli napraviti primerno dolgega prostora brez ovir, kjer bi se letala lahko dvignila. Od tu se je Amundsenovo letalo dvignilo ter preletelo severni tečaj, kjer pa niso mogli pristati. Vrnili so se nazaj k zamrznjenemu letalu; vzeli so z njega preostali bencin. Nato so olajšali letalo za povratek tako, da so pustili na ledu vse znanstvene aparate in velik del živeža. Kočno so se dvignili na pot proti Spitzbergom, do koder so imeli najbližje. S strahom so opazovali, kako se jim zaloga bencina vedno manjša in že so skoro obupali, da bi se kedaj vrnili, ko so opazili norveško ribiško jadernico Sjoeniv, poleg katere so pristali. Jadernica je odpeljala raziskovalce in letalo do Kingsbay-a, kjer jih je vzela na krov bojna ladja »Heimdall«, katero je poslala norveška vlada z rešilno ekspedicijo, da poišče Amundseno. Najvažnejši rezultat Amundsenovega poleta je ugotovitev, da na severnem tečaju ni kopne zemlje, ampak morje. Na kraju, kjer so Amundseno letala zamrznila in ki je oddaljen kakih 200 km od tečaja, so izmerili globino morja, ki znaša okrog 3 tisoč metrov.

Dnevne novice.

Za telefonsko zvezo Maribor—Trst, Maribor—Nagy-Kaniža in Budimpešta, je poslanec Fr. Žebot (na vprašanje nekega večjega industrijalca) interveniral ministru pošte in brzojava, je minister podal sledeči odgovor, kateri je važen tudi za druga industrijska podjetja in ga v celoti objavljamo. Glasi se: »Na vaše pismo vprašanje, dostavljeno mi 4. junija t. l. o telefonski zvezi Maribor—Trst in Maribor—Nagy-Kaniža—Budimpešta, čast mi je vas obvestiti, da ima Maribor za sedaj telefonske zveze ne samo z Dunajem in Gradcem, ampak tudi z Lipnico, Radgono in Dunajskim Novim mestom. Za zveze s temi mesti je obstojal interes trgovskih in industrijskih krogov iz Maribora, ter je z njimi tudi promet odprt. Od naše strani ne obstojajo nobene za-

preke za otvoritev telefonske zveze med Mariborom in Trstom in jaz sem že podvzel potrebne mere, da se tudi ta relacija ustvari. Zveza Maribor—Nagy-Kaniža je zaenkrat nemogoča, ker imamo samo eno črto izmed Zagreba in Budimpešte, po kateri se opravlja celokupni telefonski promet iz Hrvatske z Ogrsko in Čehoslovaško tako, da sem moral odbiti zahteve ogrske uprave pošte in telegrafa, da bi po tej črti govorila z Italijo, ker tudi ona ne bi dovolila novih zvez po isti črti. Ta zveza bo mogoča, ko bodo upostavljene nove črte v tej smeri, v katero svrhu sem v letošnji proračun stavil potrebno svoto. Moram reči, da sem v pogledu telefonskih zvez Slovenije z inozemstvom storil do sedaj več ko za katerekoli druge kraje v naši državi, ker tam imajo do danes 22 mest, katerim sem dovolil telefonske zveze z Italijo, Avstrijo in Čehoslovaško, ker se njihovi gospodarski interesi največ nanašajo na te pokrajine, dočim je v celi naši državi okoli 50 mest, katerim je omogočena telefonska zveza z inozemstvom. — Minister pošte in telegrafa: Velja Vukičević l. r.

Ministrstvo za promet je odobrilo, da se morejo izdajati objave za polovične vozne karte državnim nameščencem, vpokojencem in rodbinskim članom navedenih še nadalje in sicer do 31. julija 1925. Ta rok se ne bode več podaljšal.

Nagrade za nočno službo poštnege osobja. Vprašanje narodnega poslanca g. Franjo Žebota na g. ministra pošte in telegrafa v zadevi nagrad za nočno službo in za dodatke ambulančnemu osobju. G. minister! V doli neznozne draginje živil obleke in podraženih stanovanj se nahajajo poštni uslužbenec v veliki stiski. Poštno osobje pri večjih poštah ima težko nočno službo. Ena tura traja po 12 ur. Za to težko nočno službo, ki zahteva mnogo večje fizične in duševne sile uslužbenca, dobi poštno uslužbenstvo nočnine, za katere bi moral si kupiti uslužbenec priboljšek k hrani in okrepčilo v nočni službi. Te nočnine znašajo: brzojavni kontrolor 15 din., uradnik 8 din., služitelj 5 din.; pri telefonu: kontrolor 15 din., uradnik 7 din., služitelj 5 din.; pri poštni špediciji: kontrolor 15 din., uradnik 3 din., sluga in zvaničnik 2 din. Iz navedenih števil je razvidno, da za denar, ki ga dobi poštne osobje kot nagrado za nočno službo, ni nagrada, ampak beraška miloščina, ki jo dobi poštne osobje za naporno in odgovorno nočno službo. Za ta denar si pri sedanjih draginjah ne morejo kupiti nobenega izdatnega priboljška k hrani ali pa okrepčilo. Poštni uslužbenec, ki si ne more privoščiti v nočni službi priboljšek, peša fizično kakor tudi duševno. Na ta način se dela škoda državi, ker pade onemogli uslužbenec njej v balast. Enako kot opisanemu osobju, se godi velika krivica tudi poštному ambulančnemu osobju, ki vrši naporno službo po cele noči na dolgih progah, kakor je n. pr. Maribor—Beograd, ali Ljubljana—Beograd i. dr. Za en dan te naporne službe dobijo poštni ambulančarji samo okoli 30 din. dnevnic. To je naravnost bogatela za to težko službo. Strašno slabo so plačani tudi uslužbenec pošte, ki dostavljajo pošto po velikih občinah. To so naravnost berači. Uničujejo si svoje življenjske sile, a poštne uprave se za njih bedo niti ne zmeni. Gospod minister! 1. Je-li ste voljni izposlovati vsaj v bodočih dvanajstih in v proračunu zvišanje nagrad za nočno službo prvo omenjenemu osobju, posebno uradnikom, služiteljem in zaničnikom? 2. Ali hočete ambulančnemu osobju povišati dnevniče in doklade vsaj za 100%? 3. Kaj nameravate ukreniti, da se zboljša položaj podeželskih poštne uslužbenecov? Ker je zadeva nujna, prosim čimprej pismeni odgovor na vsa tri vprašanja.

Proslava tisočletnice hrvatskega kraljestva. Ze v zadnji številki smo omenili, kako se bodo Hrvati pri proslavi tisočletnice obstoja hrvatskega kraljestva omejili le na svečanost v zagreški stolni cerkvi. Ze več nego eno leto so hrvatski listi trobili v javnost, kako bo proslava tisočletnice ena največjih, kar jih je videl Zagreb in doživela Hrvatska. Pri vsem razglašanju o veličastnosti te proslave je napačila zadnja nedelja in za lastno kraljestvo tolikanj navdušeni Hrvati so se zbrali ob 9. uri predpoldne v zagreški stolni cerkvi, kjer je celebriral pomožni škof Premuš slovesno sv. mašo. Službe božje so se udeležile ljudske množice ter zastopniki vozašta in uradništva. Slovesno pridigo o tisočletnici je govoril frančiškanski pripor Miošević. Ob 4. uri v nedeljo popoldne je bila teoforična procesija, katere se je udeležilo 20 tisoč ljudi. Pri tej priliki je spomnil Hrvate na tisočletnico v lepo ganljivem govoru nadškof dr. Bauer. Med škofovim govorom se je zgodilo, kakor je že pri hrvatskih proslavah nekaka navada, nekaj posebnega. Iz doslej še nepojasnjenega vzroka so začeli bežati ljudje na vse strani. Baje je neka gospa v gneči padla v omedlevalo, in nekdo je zaklical mesto: »Prostor! — Bežite!« Trpelo je precej časa, predno se je množica zopet pomirila in je nadškof lahko končal svoj govor. Pri že omenjenem pobegu je bilo dokaj otrok, žensk in bolj slabotnih ljudi prevrnjenih, teptanih z nogami, a hvala Bogu, smrtnega slučaja ni bilo. Celu svečanost je zaključil papežev blagoslov, kojega je podelil zbranim množicam nadškof, Hrvati so še zapeli narodno himno in se v miru in redu razšli. Tako je torej končala ta prvotno tolikanj veličastno zamišljena proslava čisto skromno, kakor je postala tekom par mesecv skromna ter ponižna še pred kratkem najbolj trdna in mogočna Radičeva seljaška republika.

Tihotapec — prvak demokratov v Sisku. Prvak samostojnih demokratov v Sisku in največji državotvorec je bil trgovec in industrijalec Pera Teslić. V svoji tovarni je imel same orjunaše, ki so se zlasti ob priliki poslednjih divjaštev odlikovali; bil je tudi intimen prijatelj Svetozara Pribičevića. Tega mogotca je te dni doletela nesreča, da je finančna uprava prišla na sled njegovemu tihotapstvu, ki mu je neslo milijone. Pod imenom »bencin« je uvažal iz Italije v celih vagonih špirit, ter oškodoval samo na carini državo za več milijonov

dinarjev. Državna oblast mu je sedaj ustavila obrat tovarne ter zapečatila vsa skladišča. Demokratski prvaki se eden za drugim razkrinkujejo kot goljufi in nepoštenjaki. Da niso to, bi ne bili v samostojno-demokratski stranki.

Najprej vojašnica, potem bolnišnica. Črnogorski list »Slobodna Misao« prinaša tole vest iz Nikšića: Sklenjeno je, da se v Nikšiću zgradi okrožna bolnica, za katero se je sam kralj interesiral. V to svrhu je bil v dvanajstine sprejet potreben kredit, vse formalnosti so bile dovršene in zgradbo naj bi po licitaciji prevzel nek inženjer. Vse je gotovo, moralo bi se začeti že zidati, a na določenem stavbištu stoji neka na pol razpadla hiša, v kateri se je začasno nastanila četa vojakov. Sedaj se vojska noče izseliti, češ, da jo nič ne briga zgradba bolnice in da posest ni državna, ampak vojaška. Dokler se to vprašanje ne razšči, se bo kredit gotovo drugače porabil in nikšiško okrožje bo ostalo brez bolnice. Tako gre vse lepo po vrsti in po zakonu.

Delo za sporazum v Dalmaciji. Zagrebški list »Hrvat«, ki je bil do še pred kratkim navdušen za sporazum med Hrvati in Srbi, je danes že tudi obupal nad sklepom popolnega prijateljstva med obema narodoma in to vsaj do tedaj, dokler bo imel pri radikalnih glavno in odločilno besedo stari Pašić. Radi obupa nad sporazumom v doglednem času prinaša »Hrvat« vzgled, kako se dela od zgoraj na sporazumu med Hrvati in Srbi. V zadnji številki beleži ta list pod zaglavjem: Kako je postal Jovo Ignjatović komandir orožniške postaje (stanice). Vsakemu Hrvatju je še v živem spominu, kako je lansko leto prekundučil v Kaštelu Radičevega poslanca Avgušтина Košutića tamošnji žandarski narednik Jovo Ignjatović. Žandarju se ni samo nič zgodilo, ampak je prejel celo za ta svoj batinaški čin nagrado. Najprej je bil prestavljen v Gruz, a danes je že komandir stanice v mestecu Cavcat blizu Dubrovnika. Do komandirskega mesta se je prerinil ta slavni Jovo takole: Pred meseci je pregledoval žandarske čete po Dalmaciji žandarski general Tomić in je prišel na tem inspekcijskem potovanju tudi v Gruz. Pri pregledovanju gruzkih orožnikov je zapazil narednika, ki mu je posebno ugajal ter ga je vprašal: »Kako se zoveš?« Odgovor se je glasil: »Ignjatović Jovo.« — Ali nisi ti oni, o katerem se je govorilo in pisalo, da si premlatil Košutića v Kaštelu? — »Da, sem, gospod general.« »Kako je to, da je ta mož še danes tukaj?« vpraša general navzočega oficirja, »ta naj dobi takoj stanico!« Koj za tem je bila Jovi ponujena postaja Velaluka na Korčuli, a je ni sprejel. Dali so mu stanico Cavcat.

Obsodba divjaškega policaja. V Subotici je bil obsodeni policijski narednik Krnjanski na šest mesecev ječe in na 25.000 dinarjev denarne globe, ker je v zaporu tako pretepel nekega Ajnadija, da je vsled poškodb umrl. Obsodba divjaškega policijskega narednika je bila sprejeta po celem mestu z velikim zadoščenjem, ker je Krnjanski svoja zverinska divjaštva že nekaj let izvajal ter postal strah in trepet vseh, ki so imeli opravka s policijo. Ker ga je pa njegov prejšnji predstojnik ščitil, mu niso mogli do živga.

Velik požar v Ogulinu. Prošle dni je izbruhnil v Ogulinu velik požar, ki je prizadel veliko škodo upravi državnih monopolov. V gospodarskem posloju posestnika Moraviča je izbruhnil požar, ki je grozil zajeti tudi poslopje, v katerem se nahaja državno skladišče tobaka in cigaretnega papirja. Ko so skušali iz poslopja rešiti tobak in papir, je nastala nenadoma huda nevihta z nalivom. Dež je razmočil tobak in papir, da sta popolnoma nerabna. Država trpi najmanj 3 milijone dinarjev škode. Ogenj na posloju Moraviča so ognje-gasci sicer pogasili, toda rešilno delo je zahtevalo dve človeški žrtvi.

Nenavaden vzrok samomora. V vlaku med Zagrebom in Sušakom je uveden radi tihotapljenja v Sušaku carinski pregled vseh potnikov. Te dni so carinski organi našli pri dveh odličnih damah mnogo svilenih nogavic, katere sta nakupili na Reki ter jih pritihtapili na Sušak. Obe tihotapki sta se odkritja silno prestrašili in ena je skušala skočiti v samomorilnem namenu skozi okno. V zadnjem hipu jo je navzoči carinik vjel za eno nogo ter jo po hudem boju na življenje in smrt rešil s gurme pogube. Pri obeh so našli okrog 100 parov svilenih nogavic, katere sta si omotali okrog telesa.

Iz podružnice Udruženja vojnih invalidov v Mariboru. Na predlog podružniškega odbora sta prejela podporo J. Klaneček in J. Kugler, oba iz Maribora, prvi 3000 din., drugi 150 din., iz blagajne izvršnega odbora. Zopetni sprejem v Udruženje je podružniški odbor odklonil H. Uhlju iz Maribora, ker se je pregrešil proti pravilom Udruženja in je s svojim nastopanjem škodoval ugledu Udruženja in članom. Za nedeljo, dne 28. t. m., sklicuje podružnica invalidsko zborovanje pri Sv. Benediktu v Slov. gor. Ta shod je namenjen vojnim žrtvam župnije Sv. Benedikt v Slov. gor., Sv. Trojica in Sv. Ana v Slov. gor., Negova in Sv. Anton v Slov. gor. Naročila za premog se še sprejemajo. Oni člani pa, ki so istega že prejeli, naj čimprej poravnajo svoj dolg.

Tillerjeva koča v Logarski dolini se odpre dne 28. junija 1925, ob 14. uri. Odpeljemo se v soboto, dne 27., ob 13.42 do Prevalj ter od tam z avtom v Črno, kjer prenočimo. Drugi dan se povzpemo čez Bistrasedlo v Solčavo in od tam do Piskernikovega zavetišča. Povratek čez Okrešelj—Kamniško sedlo—Kamnik—Ljubljana. — Radi polovične vožnje se je zglasiti z legitimacijo SPD. v trgovini G. I. Baloh, Gosposka ulica, do najkasneje 24. t. m. Udeležite se po možnosti otvoritve te najmlajše planinske postojanke. Planinski pozdrav! Rotter.

Celokupnemu današnjemu listu je priložen letak bančnega komanditnega društva A. Rein i drug zaradi 10. drž. razredne loterije. Ivrsko s tem našim cenj. bralcem najtoplejše priporočamo.

Borza. Pariz 271¼—276¼, London 280.5—283.5, Newyork 57.45—58.25, Milan 215.90—218.90, Zürich 11.22—11.32, Praga 171.05—173.45, Dunaj 811.50—823, Varšava 11.21—11.31. Dinar notira v Zürichu 8.95.

Iz Maribora.

SEJA MARIBORSKEGA OBČINSKEGA SVETA.

Na svoji zadnji seji občinski svet ni predelal celokupnega gradiva vsled pomanjkanja časa. Sinoči se je vršilo nadaljevanje 9. redne seje, na kateri je bil zaostali material rešen. Po otvoritvi je poročal gospod župan o nekaterih novodošlih zadevah:

V smislu pragmatike se mora konstituirati disciplinarni odsek. Po predlogu dr. Jerovškega se izvolijo: dr. Juvan kot predsednik in dr. Kukovec, Zmazek, France kot odborniki. Namestniki: dr. Lipold, dr. Mühleisen, dr. Strmšek in Pucelj. — Občina proda star motor za 2000 D in parni kotel mestne plinarne za 10 tisoč dinarjev, ker teh strojev ne rabi. — Nakup cestnega valjarja in drobilnega stroja je nujno potreben. Ker se interesira za ta stroja tudi okrajni zastop, stopi občina z njim v pogajanja, da plača polovico kupne svote, ter postane solastnik strojev. Po posebni pogodbi se bo regulirala uporaba med obema lastnikoma. — Načrt za preureditev sobe g. župana se preda pristojnemu odseku.

Poročila odsekov.

I. odsek. Prošnja tovarne Derwuschek za dobavo električ. toka po znižani ceni, oziroma po enakih ugodnostih, kot jih je odobrila tvrdki elektrarna Fala, se izroči električnemu odseku. — Pritožba Andreja Oset o zaračunanju davka na avto se odbije. — V občinsko zvezo se sprejme večje število prosilcev.

IV. odsek. Pravila internata »Vesna« se izroče drugemu odseku, da jih prouči. — G. Kiffmannu je občina mesto odplačila svojega dolga, plačala samo obresti, od katerih pa mu je zaračunala rentnino. Prošnja, da se mu rentnina odpíše, se zavrne. Posestnik Stieger ponuja svoje zemljišče pri Magdaleni v odkup. Prodal bi ga po 15.50 D za kv. meter. Vsled pomanjkanja sredstev občina ne more na zemljišče reflektirati. — Najemnina za hišo, v kateri se nahaja mestno knjigovodstvo, se na prošnjo lastnice poviša na 9 tisoč dinarjev. — Društvu »Samopomoč« se zniža tarifa za pogrebe, in sicer pri I. razredu za 20 odstot, pri II., III. in IV. razredu za 15 odstot. — Za članarino pri Zvezi za tujski promet se določi 2000 D. — Pri električnem podjetju se izenačijo neenake nagrade službenec tako, da se jim prizna 13. plača. — Društvo hišnih posestnikov prosi, da se zniža dosedanja 37 odstot. doklada na vodarino, gostaščino in kanalsko pristojbino, ker se je najemnina povišala. Občinski svet sklene, da omenjena doklada po letu 1927 ne bo presegala 20 odstot. Do leta 1927 se pa pobira 37 odstot. doklada na podlagi najemnine iz leta 1923-24. Hišne gospodarje se opozarja, da nimajo pravice zaračunavati najemnikom omenjeno doklado na podlagi nove najemnine. — Marijanišče (zavod za brezposelne služkinje) je na cesti, ker mu je hišni lastnik odpovedal dosedanje prostore. Ker je poleg tega na jesen pričakovati hude stanovanjske krize, ko bodo hišni lastniki odpovedali najemnikom stanovanja, priporoča referent g. dr. Jerovšek, naj občina nemudoma stopi v pogajanja s Slavensko banko glede odkupa dragonske vojašnice, ki naj se potem še tekom poletja preuredi v zasilna stanovanja. V omenjeni hiši bi dobilo potem tudi Marijanišče zavetje. Pooblasti se za odkup vojašnice odsek, da stopi z banki čimprej v pogajanja. — V začetku leta je občina odbila vse prošnje za podporo raznim kulturnim društvom, 20 društev je zopet vložilo prošnje. Obč. svet dovoli samo invalidom podporo v znesku 4 tisoč dinarjev, prošnje ostalih društev pa zavrne. — S tem je bil dnevni red izčrpan in vršila se je tajna seja.

Demokratski cirkus v Mariboru. Javnosti je še v živem spominu, kako si je vodja samostojnih demokratov Pribičević pozval one hrvatske seljake v Beograd. Temu seljaškemu obisku v Beogradu je sledilo Pribičevićevo zborovanje v Sisku. Ker je vodja samostojnih demokratov začel s političnim cirkusom v Beogradu in Sisku, me nijo tudi mariborski policajdemokrati, da nikakor ne smejo zaostati za svojim generalom. Zadnjo soboto se je vršil v Mariboru nekaj občni zbor SDS za mariborsko oblast. Ob tej priliki se je zbralo nekaj najvišjih policajdemokratov iz mariborske oblasti tako, da je bilo vseh skupaj za eno omizje. Tam zbranim vrhovnim žerjavovim vernikom je govoril dr. Pivko, k besedi se je oglasil seve tudi Kukovec, Lipold, Spindler in dr. Reisman. Kakor je pač pri samostojnih demokratih na zborovanjih navada, da je radi pičlosti obiskovalcev toliko govornikov, kolikor poslušalcev. Ta občni zbor je bil menda kmalu končan, ker je že nedeljsko »Jutro« prineslo poročilo o zboru, a ga je nazvalo z debelimi črkami na prvi strani z »manifestacijo«. Včerajšnji »Tabor« pa je krstil sobotni SDS cirkus: »Demokratski parlament v Mariboru.« Ko radovednež čita te veličanstvenost oznanjujoče naslove o manifestaciji in parlamentu, bi mislil na prvi pogled: bogzna kaj so proslavljali policajdemokratje, a ko prečita poročilo pod naslovom, pa vidi, da je bila cela komedija en čisto navaden sestanek, kjer je par gospodov govorilo in končno so še zborovalci sedli za mizo, si ga privoščili nekaj litrov na narodno ter državno edinstvo. »Jutro« poročevalec pa je sestavil obširno poročilo o demokratski manifestaciji in demokratskem parlamentu. Cirkus Kludsky je ostavil Maribor in sedaj nam skrbi za nekako nadomestilo za minule cirkusne zabave g. »Jutro« poročevalec, ki si je

v že omenjenem cirkusu Kludsky temeljito ogledal vse zverine, žalibog je na eno žival pozabil — —, a ga je spomnil na njo »Narodni Dnevnik«.

K tretjemu gre rado. Tako so se mnogi menili. Ko so se vračali od pogreba od vseh priljubljenega Omladinca Peklar Viktorja. Včeraj zvečer je mirno v Gospodu zaspal v javni bolnici 26letni mladenič Stramec Alojzij, previden s sv. zakramenti za umirajoče, po kratki in mučni bolezn. Z njim je kat. Omladina zopet zgubila zgledega društvenika in izbornega pevca. Vse prijatelje in dobrotnike društva ukladno prosimo, da se udeležijo potreba dobrega Omladinca v četrtki, popoldne ob 5. uri. Dragi Alojzij, počivaj v miru! — Odbor.

JSZ, okrožje Maribor. Skupna seja načelstva, nadzorstvo in zaupnikov se vrši v petek, dne 26. t. m. ob 7. ure zvečer v pisarni Prosvetne zveze, Aleksandrova cesta št. 6. Ker so na dnevnem redu velevažne stvari, je udeležba strogo bvezna. Tajnik.

Razstava šolskih ročnih del v zavodu šolskih sester v Mariboru. Ob sklepu šole po končanih inšpekcijah in skušnjah potom uradnih nadzornikov je zavod šolskih sester povabil še sam vso javnost Maribora, da naj pregleda in presodi njegovo delo v šolah. In če vidiš v eni stroki, da je delo vestno, natančno in za življenje praktično uporabno, sklepaš lahko na celoto. Zato smo se že posebno vzradostili nad izredno posrečeno razstavo ročnih del. — V posebni sobi je razstavila vladnica, ob 2. razreda dalje, svoja dela. Nič ne vidimo teoretičnih vzorcev, ki naj kažejo izurjenost, pač pa je vsako, tudi najmanjše delce, od srajčke in nogavice do finih vezenin praktično uporabno, bodisi za učenko ali njen dom. Tako tudi revnejši stariši raje prispevajo za ročna dela. Ali kljub temu je bilo opaziti, da revnejše deklice niso mogle pokazati svojih zmožnosti v finejših izdelkih, ker niso imele blaga. Ravno v tej stroki pride v šoli revščina tako do boleznega izraza, da bo vzgojiteljem resno misliti, kako temu od pomoči. Zato je čisto prikladno, da otroci v tem delu razstave prav živahno odprodaajo male izdelke v korist »Rdečega križa«. »Rdeči križ«, katerega ravno šole v tako izdatni meri zalagajo, naj bi skušal odstraniti iz šole to, za malo dete bolečo revščino. Razpošiljanje raznih igračk, kar tu in tam Podmladek pretirava, naj bi izostalo, pa bi se naj raje nakazalo blago za ročna dela, ki bi revnim otrokom ostala. — Glavni oddelek razstave je v šolski telovadnici. Letos so prvič v tem velikem prostoru priredile razstavo, pa že res prav okusno. Telovadnica je primerno ovenčana, stene so zagrnjene z razstavljenimi modernimi zavesami, po sredini je bogato obložen podolgovat podium, v ospredju na odru je zbrano najboljšo in, kakor da je poklonjeno domovini, razporedeno okrog vladarjeve podobe. Tu ima razstavljeno meščanska šola, učiteljišče in en oddelek tudi gosposkijska šola. Opazujemo zopet isto načelno delo: najmodernejši in najprikladnejši vzorci prenešeni v praktično uporabo, kakor zavesa, perilo, namizni prtji, blazine, razni dekorativni izdelki za stene, mize in omarice. Posebno so nas zavidile pletene zvezde iz zlatih in srebrnih niti. Izredno so učinkovale umetne cvetlice iz volne in svile, ki so napravile razstavo prav slikovito. — V splošnem je razstava še dobro obiskana. Posebno starši z zadovoljstvom gledajo na uspehe zasebne šole, kateri so zaupali svojo mladino. Splošno mnenje je, da je ta razstava najboljša, kar jih je te vrste v Mariboru, in tudi najboljša, kar jih je dozdaj zavod sam priredil. Zato moramo ob tej priliki zavodu le častitati in mu želeti mirnega, pa od vseh priznanega napredka.

Glashena Matica v Mariboru je priredila v nedeljo, dne 21. junija t. l., ob pol 10. uri dopoldne, v veliki kazinski dvorani javno produkcijo gojencev, katere je v vsakem pogledu zelo dobro uspela, v čast ravnateljstvu in učiteljev. Spored je pričel z dijaškim orkestrom, kateri je pod vodstvom g. ravnatelja Topiča prav lepo in eksaktno izvajal dve točki od Omačka in Fibiča; ravno tako dobro je odpel mladinski zbor dve točki od Adamiča in Premra pod spretnim vodstvom gđc. Zacherlove. Gojenci razreda g. Topiča za gosli: Leskovec R., Tomišek V. in Šijanec D., so nam dali priliko, spoznati korektno šolo; tako Tomišek s tehniko leve in desne roke pri Violli koncertu št. 23, posebno pa Šijanec s čisto intonacijo, lepim tonom in temperamentnostjo pri Svendsen-romanci in mazurki od Mlinarsky-a. Klengel-Valse za violo je lepo odigral Pertl Em. (razred g. Serajnika), pa tudi razred g. prof. Berana za čelo se je odlikoval s sigurnostjo in okusnim prednašanjem pri solo in pri čelo-kvartetu; igrali so Vesely H., Nachtigal M., Najžer in Bajde. Izvedba tega interesantnega dela je bila dovršena. Mozart: Kvintal na lok št. 4 so izvajali gojenci komorne glasbe (razred g. Topiča) dokaj muzikalno ter z lepo dinamiko. Med gojenci klavirja Topičevega razreda so bili jako dobri: Muhič S., Stojec H. in Murgel Anica. Iz razreda gđc. Finžgarjeve: Trstenjak Jasna in Kovačič Franica. Iz razreda gđc. Apihove pa Krno Teodora in Živko Vinko. Gospa Skvanča je odpela Schubertovo »Lipa.« G. Živko Avgust (razred g. Topiča) je z izšolanim in prijetnim glasom završil spored z Dvorakom in Jindrichom. Cela produkcija je napravila na poslušalce najboljši utis in vsi smo zapustili dvorano hvaležni za užitek, zato se zahvaljujemo učiteljskemu zboru in ravnateljstvu za trudopolno delo, s katerim nam odgajajo pevce in instrumentaliste, na tem velepomembnem zavodu.

Motorna dirka dne 28. in 29. junija. Za motociklistično dirko na Teznu vlada v vseh krogih veliko zanimanje, posebno, ker so se prijavili poleg najboljših jugoslovanskih tekmovalcev tudi dirkači iz Italije in Avstrije. Dirka se na oba dneva prične ob 14. uri.

Propagandni obhod športnikov po mestu. V nedeljo, dne 28. t. m., se vrši ob priliki motorne dirke propagandni obhod po mestu, katerega se udeležijo vsa športna

društva, kolesarji in motociklisti iz drugih krajev ter mariborski avto-klub. Zbiranje udeležencev sprevoda ob pol 11. uri predpoldne na Trgu svobode.

Čas za treniranje na dirkališču na Teznu je določen za kolesarje v četrtek, petek in soboto od 6. do 9. ure pred- in od 18. do 20. ure popoldne. Za motocikliste v četrtek od 16. do 18. ure, v petek in soboto od 9. predp. do 18. ure popoldne. Ob drugem času je treniranje nedopustno radi popraviljanja proge. Čas za treniranje se bo naznačil na tribuni z belo, konec z rdečo zastavo.

V **zadnji številki** se je vrnila tiskovna pomota pri objavi sporeda za orlovsko prireditve v Rušah. Namesto redne vaje članov, se mora spored pravilno glasiti »redovne vaje članov«.

Narodno gledališče. Repertoar. Danes, sredo, dne 24. junija: Zaprto. — Četrtek, dne 25. junija: »Stambulski rož.« Premijera. — Petek, dne 26. junija: »Snegulčica«, priredi deška osnovna šola v korist Podpornemu društvu revnih učencev. — Petek, dne 26. junija, ob 20. uri: »Stambulski rož«, ab. B. — Sobota, dne 27. junija: »Stambulski rož«, ab. A. — Nedelja, dne 28. junija: »Ugrabljeni Sabinke«, zadnjič v sezoni. — Ponedeljek, 29. junija: »Stambulski rož«, ab. C (kuponi). — Torek, dne 30. junija: »Stambulski rož«, ab. E (kuponi). — Zaključna predstava v sezoni.

Premijera operete »Stambulski rož.« Zadnje glasbeno delo v tej sezoni. V četrtek, dne 25. junija, se vrši premijera zadnjega glasbenega dela v tej sezoni. Vprizori se Fallova opereta v treh dejanjih »Stambulski rož.« Ta opereta, ki je znana širom Evrope in izven njenih mej, je bila dolga vrsta let ena najprivlačnejših glasbenih del te vrste. Ker je vprizoritev tega dela (kot lani vprizoritev »Čardaške kneginje«) odvisna precej tudi od zunanje opreme, je gledališka uprava ukrenila vse potrebno, da bo nudila občinstvu čim dostojnejšo predstavo: nabavilo se je več novih kostumov ter tudi nekaj novih kulisnih delov. Zato smo pa tudi uverjeni, da bo občinstvo vsako predstavo obiskalo v čim večjem številu. Režija je poverjena priznanemu operetnemu režiserju g. Kurtu Bahmanu. Naslovna vloga je v rokah gospe Mitrovičeve, dalje sodelujejo v večjih vlogah gđc. Lubejeva in gg. Jan ko, Harastovič, Rasberger, Urvalek itd.

Direkcija drž. železnice Ljubljana — ekonomsko odeljenje, naznanja, da ni izdan odlok za uničenje zaloge švedskih vžigalic v materialnem skladišču v Mariboru, ampak da se je ukinilo samo izdajanje teh vžigalic do odloka višje oblasti.

Kr. policijski komisariat v Mariboru razglasa: V zadnjem času se je razpasla razvada nabiranja milodarov pod najrazličnejšimi prevezami, v imenu raznih društev, organizacij itd. za vse mogoče namene. Večina takih nabiralcev nima niti nabiralnih pol, niti dovoljenja oblasti za tako beračenje, katerega občutijo prav težko vsi sloji. Ker zlorabljajo razni ljudje tako nabiranje čestokrat za navadne goljufije, zahtevajte od vsakega nabiralca, naj predloži oblastno dovoljenje. Onega, ki nima tako dovoljenje naj se preda stražniku ali pa obvesti o tem kr. policijski komisariat (ev. telefonsko na številko 550 ali 551). Le ako bo vse prebivalstvo energično postopalo v tem smislu, bo možno zatreti toliko nadležno beračenje.

SOLSKA UPISOVANJA.

Državna gimnazija v Mariboru. Sprejemni izpiti za prvi razred se vršijo dne 30. junija t. l. (torek) od točno 10. ure dalje v gimnaziji. Vpisovanje za te izpite bo v ponedeljek, dne 29. junija, od 10. ure dalje v ravnateljevi pisarni, ali tudi še v torek tik do 10. ure, ko se izpit prične. Morejo se pa tudi že prej poslati po pošti na ravnateljstvo vpisane listine, to je krstni (rojstni) list, ki dokazuje, da bo učenec v letu 1925 dokončal vsaj 10. leto, nadalje zadnje šolsko, nalašč za sprejem v srednjo šolo prirejeno izpričevalo. Tistim, ki te listine vpošljejo prej, se je treba osebno zglasiti šele naravnost k izpitu dne 30. junija. — Opomba. Sprejemni izpiti se vršijo tudi 30. avgusta.

Vpisovanje za šolsko leto 1925-26. Na deliški meščanski šoli I v Miklošičevi ulici se bodo vpisovale učence v I. do IV. razred v torek, dne 30. t. m., od 8. do 12. in od 15. do 17. ure. Učence naj se prijavijo v spremstvu staršev ali njihovih namestnikov ter naj prinesejo s seboj zadnje šolsko izpričevalo in krstni list. Vnanje učence se prijavijo lahko tudi pismenim potom.

Vpisovanje učencev v I. razred deške meščanske šole v Ptuj. Vpisovanje učencev v I. razred deške meščanske šole v Ptuj se vrši dne 28. junija do 1. julija t. l. od 8. do 12. ure v pisarni ravnateljstva, Panonska ulica št. 5. Sprejemajo se učenci, ki so dovršili najmanj 4. šolsko leto na osnovni šoli z dobrim uspehom. Učenci naj prihajajo k vpisovanju v spremstvu očeta ali matere (namestnikov) in naj prinesejo seboj: 1. izpričevalo ljudske šole, odnosno izkaz o šolskem napredku. 2. izpisek iz krstne knjige. Revnejši, pridni učenci dobe učne knjige in potrebščine v šoli. Ptuj, dne 22. junija 1925. Ravnateljstvo.

NOVE KNJIGE.

Z besedo in tiskom. Nova izdaja. Spisal Aleksander Halka. Kratek obris zgodovine Družbe sv. Petra Klaverja s slikami. Priporočeno od prevzv. škofa ljubljanskega. Knjižica je zanimiva in obenem poučna. Cenjeni čitatelj bo občudoval pota božje Previdnosti, ki se je poslužila mlade poljske grofice za rešitev črnega plemena. Lepo knjižico vsem cenj. bralcem, zlasti Marijinim družbam priporočamo. Cena po pošti 5 D, pri naročbi 12 izv. skupaj, se dobi izvod po 4 D. Naroča se pri Družbi sv. Petra Klaverja, Ljubljana, Miklošičeva cesta 3.

Poklic pomožne misijonarke. Nova izdaja. Knjižica za dekleta, ki so že premišljevale o svojem poklicu za redovniški stan in sedaj žele dognati, kam jih ljubi Bog v svoji dobroti kliče. S priporočilom prevzv. gospodov škofov: ljubljanskega, mariborskega, krškega, tržaškega. Naroča se pri Družbi sv. Petra Klaverja, Ljubljana, Miklošičeva cesta 3. Cena 5 D. Tiste, ki so knjižico že poprej naročili, pa je do danes še niso prejeli, prosimo, da nam to vnovič naznani.

Dr. M. Ambrožič: Materinska pomoč zdravemu in bolnemu dojenčku je izšla v založbi inspektorja ministrstva narodnega zdravja v Ljubljani v drugi, izboljšani in razširjeni izdaji. Knjigo bodo izdajali uradni zdravniki in dečke zdravstvene ustanove brezplačno mladim materam, nevestam in gojenkam gospodinjskih šol. Kulturna društva s higijenskim tendencami in župni uradi, ki žele pri razdaji sodelovati, naj se obrnejo na zavod za socialno higijensko zaščito dece v Ljubljani radi dobave potrebnega števila izvodov. — Za premožnejše sloje se bo dobila knjiga v knjigotržstvu za ceno 15 D v korist društvu »Dečji in materinski dom kraljice Marije«.

LISTEK.

Mali svet naših očetov.

Roman v treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro.

Prevod iz italijanščine.

23
»Začel sem, kajne? Bogve kaj boste rekli, dragi don Franco! Samo brezpomembno klepetanje; a kaj hočete, potrpite prosim. Torej začnem; kje naj začnem? Oh, gospod, pogledjte kakšen osel sem, da niti ne vem, kje naj začnem? Oh, ona halucinacija! Da, preje sem se vam zlagal. Prav dobro vem za vzrok one halucinacije. Gre za pismo, za neko pismo, ki sem ga pred dvema leti pokazal gospej Tereziji. Neko pismo ubogega gospoda Franca, vašega starega očeta. Torej, sedaj začnimo od začetka.

»Moj ubogi oče mi je govoril v zadnjih dneh svojega življenja o nekem pismu dona Franca, ki ga bom našel v veliki omari, kjer je imel shranjene vse listine. Rekel mi je, naj to pismo preberem, shranim in potem, kadar bo treba, ravnam po svoji vesti. »Sicer«, je rekel, »najbrž ne bo treba ničesar ukreniti.« Ubogi oče je umrl, iskal sem v omari pismo, a nisem ga našel. Prebrskal sem vso hišo; a nisem ga našel. Kaj naj storim? Pomiril sem se z mislijo, da ne bi bilo treba ničesar storiti in nisem več mislil na to. Tepec, kajne? Osel? Kar recite mi tako, saj zaslužim, nešteto krat sem si že sam rekel. Toda naj povem dalje! Ali veste, kako so uredili zapuščino vašega starega očeta? Ali veste, kako so se uredile zadeve vaše hiše? Saj mi oprostite, kajne, da govorim o teh stvareh?

»Vem, da je moj stari oče umrl brez oporoke, in da nimam ničesar«, je odgovoril Franco. »Toda pustimo to in nadaljujte.«

To je bila za Franca res mučna stvar. Po smrti starega Maironija niso našli nikake oporoke. Vdova in sin Aleksander sta si premoženje prijateljsko in sporazumno razdelila. Pri tem je sin materi mnogo podaril in izjavil, da s tem izpolnjuje očetovo voljo, ki je ni utegnil izraziti. Mladi pokvarjeni človek, igralec in zapravljevec, je bil že ob smrti svojega očeta v zanjkah oderuhov. V sedmih letih, ki jih je še živel, pa je vse zapravil, tako, da svojemu edinemu sinu Francu ni zapustil niti vinarja. Ta je ostal z dvajset tisoč goldinarji, — premoženje njegove matere — ki je umrla ob njegovem rojstvu.

»Da, da, nadaljujmo«, je povzel Gilardoni. »Pred tremi leti, pred tremi leti, pravim, sem dobil od vas pismo. Spominjam se še, da je bilo drugega novembra, na vernih duš dan. Čudne stvari, skrivnostne stvari! Dobro poslušajte. Zvečer sem šel spat in sem sanjal. Sanjal sem o pismu vašega starega očeta. Vedite, da nisem nikdar več mislil nanj. Sanjal sem, da sem ga iskal in našel v nekem starem zaboji, ki stoji v shrambi. Prebral sem ga, še vedno v sanjah. In kaj je bilo? V pismu je stalo da je zakopan v kleti Maironijeve hiše v Cressognu zaklad, in da je ta zaklad namenjen za vas. Čudno razburjen sem se zbudil, trdno prepričan, da so sanje resnične. Vstal sem in šel gledat v zaboj. Nisem našel ničesar. Dva dni nato pa, ko sem hotel prodati neko posestvo, ki sem je še imel v Dasinu, sem vzel v roke staro kupno pogodbo, ki jo je imel oče shranjeno v svoji omari. Razgani sem jo in padlo je ven pismo. Pogledal sem podpis in videl: »Plemeniti Franco Maironi.« Prebral sem ga; bilo je ono pismo! Tako, sem rekel, torej so sanje ...

»Torej?« je prekinil Franco. »Ono pismo, kaj je bilo v njem?«

Profesor se je dvignil, vzel pol lakti dolgo trstiko, jo zapalil ob žerjavici v peči in prižgal luč.

»Tu ga imam«, je rekel in obupno vzdihnil. »Čitajte.«

Segel je v žep in ponudil Francu rumenkasto pismo majhne oblike, brez ovitka, s sledovi rdečega pečata. Črno-rumenkaste črte notranje strani pisma so semintja skoraj udarile skozi papir.

Franco je vzel pismo, se pomaknil k luči in glasno bral:

»Dragi Carlin!

Priloženo boš našel mojo oporoko. Naredil sem jo v dveh izvodih. En izvod imam sam. To je drugi izvod, in ti ga moraš objaviti, če prvi ne bo prišel na dan. Razumeš? Dovolj, in kadar me vidiš, ti odločno prepovem, da me nadleguješ in daješ nasvete, kakor je tvoja prekleta navada. Ti si edini človek, kateremu zaupam, toda zapomni si, da jaz samo ukazujem in ti moraš samo ubogati. Torej, vsako prigovarjanje bi bilo brezuspešno in zoprno. Tako torej!

Tvoj naklonjeni Ti gospodar

pl. Franco Maironi.

Cressogno, 22. septembra 1828.«

»In tu je sedaj oporoke«, je mrko rekel Gilardoni in podal Francu drug orumenel list papirja! »Tega pa nikar ne čitatje na glas.«

Na listu je bilo napisano:

»Jaz podpisani, pl. Franco Maironi, hočem tu izraziti svojo poslednjo voljo glede svojega imetja.

Ker je blagovolila donna Uršula Maironi, rojena markiza Scremin, sprejeti poleg mnogih drugih tudi mojo ljubezen, ji v znak svoje hvaležnosti zapuščam zaenkrat deset tisoč milanskih lir, in poleg tega zanjo zelo dragocen dragulj, to je sina Aleksandra Maironija, ki je pravilno vpisan v župnih knjigah stolne cerkve v Brescii kot moj sin.

(Dalje prihodnjč.)

Sprejme se več mlajših delavcev ali delavk, prednost v mizarstvu malo izučeni. Mariborska lesna industrija, Koroška cesta 46. 282 2—1

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1—I. 107

Razglas.

Od podpisanega županstva se naznanja, da se vrši letošnji kramarski »kresni sejm« v ponedeljek, dne 29. t. m., živinski sejm pa dne 30. junija 1925.

Županstvo Ravnice n. Poh, dne 21. junija 1925.

Moške klobuke

najnovjših oblik, po najnižjih cenah kupite pri tvrdki Anica Traun, Maribor, Grajski trg 1

Priporoča se Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Za poljske križe

si mnogi želijo Kristusove podobe (korpuse). Da ustreže ljudem, jih je oskrbela Tiskarna sv. Cirila v Mariboru, kjer se dobijo po sledečih cenah: 65 cm veliki po 550 D, 75 cm veliki po 600 D, 80 cm veliki po 700 in 800 D, 90 cm veliki po 800 D, 100 cm veliki po 950 D in po 1280 D, 120 cm veliki 1700 D.

Stenski križi

z leseno podobo (korpusom) stanejo: Velikost 20 cm po 42 in 77 D, 25 cm po 55 in 90 D, 30 cm po 77 in 100 D, 35 cm po 96 in 115 D 40 cm po 140 D.

Stenski križi

s kovinasto podobo stanejo v različnih velikostih po 4, 12, 18 in 24 D.

Stoječi križi

s kovinasto podobo stanejo v različnih velikostih in izpeljavah po 22, 24, 28, 30 in 36 D.

Izpeljava je zelo okusna in solid ter se toplo priporoča, da si vsak, kdor križe potrebuje, ist kupi v Tisk. sv. Cirila v Mariboru.